

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden kedden egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 firtal fizethetnek elő, fél éves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,
a lap szellemi részét illető közlemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
czimzendő.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök **Dr. Berde Aron**; **Girsik János**, **Szabó Sámuel**, **Szentgyörgyi József**, **Vörös Sándor**
felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos**.

Tartalom: Az időjárás hajdan és most. Gamauf Vilmos. — A magtár ellenségei. r. — A zborowi burgonyáról. Dr. Rodiczky Jenő. — Kertészeti szakosztályunk 1881. évi működése IX. Szentgyörgyi Lajos. — Egyveleg: Új lap. Pályázat. Kolos-monostori vizsgák. Személyi hír. Hunyadmegyei gazd. egylet. — Üzleti heti szemle. — Piaczi árak. — Hirdetések.

Az időjósítás hajdan és most.

(Folytatás.)

A levegő nedvességtartalma az eső megjósolásában szolgál segítségül, a kémény és mozdony füstje, ha az égboltozaton felhőt alkot, eső várható.

Az esőjósításra még bizonyos eszközök is szolgálnak, melyek gyakran játékszeralakot is öltenek, — így a barát vagy remete, mely kunyhójába vonul, ha eső közeleg; ennek mechanizmusát egy húr vagy hajszál képezi, mely a nedves levegőn összezsugorodik.

Mindezekből azt látjuk, hogy az időjárás előre jósolására nem hiányoztak és hiányoznak ugyan a támpontok, csak mindegyiknek az a lényeges hibája, hogy nem eléggé megbízható.

Pedig bizony sokat érne, ha tervezett vállalatunkra mindenkor biztosan és épen azon időt lehetne kapnunk, mely arra szükséges és kívánatos, — e téren tehát mindenekelőtt azon kérdés merül fel: nem lehet-e az időt „csinálni”, vagyis mesterségesen előidézni? Van erre ugyan elég adat, de többnyire a babona sötét országából veszi eredetét! A szerb nép szárazság idején egy virággal, lombbal ékített kis leányt vezet körül és azt kancsókból öntözi, hogy a várvavárt eső beálljon, stb.

Az időcsinálás tehát nem sikerül, de vajon nem lehetne-e a rossz időt megváltoztatni, vagy annak beállítását megakadályozni? — Itt is vagy tévhittel, vagy egyene-

sen babonával találkozunk. Így például jégeső ellen nem kell biztosítani: elég a mezőt, szőlőt szentelt vízzel beprecskelni, vagy egy kenyérkosárkát oda tenni; vihar ellen jó a harangozás, mely utóbbi — fájdalom! — még most is sok helyt fennálló szokás már számos áldozatot követelt.

Ugy látszik, végeképen le kell hát mondanunk arról, hogy ilyen vagy amolyan időt kényünk-kedvünk szerint állíthassunk elő; de már csak az is igen nagy előnyünkre szolgálna, ha legalább némi biztossággal tudhatnók, hogy minő idő lesz legközelebb ről, mert ekkor aztán a legjobb időt annál sikeresebben használhatjuk fel, a rosztól pedig annál inkább tudunk óvakodni, ellene védekezni, vagy hozzá alkalmazkodni. És itt van már most helyén kutatni, hogy vajon a jelenkor tudományos időjósatai minő alapon nyugsznak?

Az alap az, miszerint most egy központi helyen a mindenünnen beérkező távirati jelentések folytán áttekinthetjük, hogy a jelenben és azt közvetlenül megelőző órákban, a körleg minő állapotot, minő jelenségeket mutatott a földteke különböző pontjain, úgy hogy ezek fejlődésének és tovamozgásának figyelembevételével megítélhető, mely helyekre fognak azok még kiterjedni, a melyek eddig érintetlenül maradtak. Abból tehát, hogy minő időjárás van, illetőleg volt most és röviddel azelőtt, következtetünk arra, hogy az idő aközeli jövőben egy vagy más helyen minő lesz!

Vizsgáljuk meg már most lehetőleg röviden, hogy az időjárás mikénti alakulásának melyek a tényezői?

A levegő az, mely minden időjárás tünetnek médiuma, hordozója — és daczára annak, hogy úgy szólván láthatatlan, könnyen terjedő és ide-oda folyó anyag: mégis bir a testek általános tulajdonságával t. i. a nehézséggel, a súlylyal és épen ezen alapszik, mint tudjuk, a barometer, a mely látható befolyás nélkül hág vagy száll, a miből csakhamar és igen helyesen azt következtették, hogy a levegőnek nyomása, a zaz

súlya változik. Ezen súlyváltozással bizonyos légáram, vagyis a szél jár együtt és ez az, a mi az időjárást előidézi, vagy jobban mondva tulajdonképen a szél maga az időjárás!

A levegő földünkre rétegenként van felhalmozva s magassága állítólag 10, sőt újabb kutatások szerint 40 mértföldet tesz; a legalsó réteg melyre a többi nehezebb, a legsűrűbb, miután a levegő épen annyira képes a sűrűsödéésre, mint a kiterjedésre. A légnyomás tehát felülről lefelé növekedik.

Ha mindazon ponton, mely a tenger színe felett egyforma magasan áll, a levegő súlya és nyomása is egyforma, akkor a körlég egyensúlyban van, azaz sem oka, sem lehetősége nem forog fenn a légrétegek mozgásának.

Ez a teljes súlyegyen azonban soha sem fordul elő, a míg a nap süt az égen, mert ennek a békés állapotnak ő a szakadatlan megbontója. A fénysugarat kísérő meleg teremt a tünetek azon vég nélküli változását, mely szél és időjárás nevezet alatt a meteorologiai elmélet és praxis kutatásának bő mezejét nyújtja.

Maga a meleg háromféleképen nyilvánulhat u. m. sugárzás által, a midőn egy testen áthat a nélkül, hogy felmelegítene, (levegő, ablaküveg); vezetés által, midőn a vezetést közvetítő test maga is megmelegszik (így a vizesfazék feneké és oldala); végre az által, hogy a melegített test maga mozgóvá lesz, (ezt mutatja a tűzre tett víz, ha fűrészpont hintünk rája,) a mit nagyban a tengeri áramok tüntetnek fel.

Ha napsugár éri a föld felületét, az érintett tárgy igen magas hőfokra emelkedhetik, még pedig annál jobban, minél inkább derékszögben fekszik a naphoz. A víz kevésbbé melegszik föl, mint a szárazföld, mert a melegnek egy részét a víz tökére veti vissza, más részét keresztülhatol; engedti, még egy más rész pedig az elpárolgás munkáját végzi.

A levegő legalsóbb rétegei a föld felületén melegednek meg és ezzel megvan adva az impulsus arra, hogy a melegített testnek mozgása által a meleg tovább terjedjen.

Minő jelenségeket hoz már most létre a levegő melegedése s annak ebből támadt kiterjedése?

Képzeljünk egy szigetet az Ocean közepén, mely a napsugarak teljes behatásának van kitéve. A levegő, mint említettük azon tulajdonsággal bír, miszerint a napsugarat átérteszti a nélkül, hogy maga attól lényegesen melegednék; de a talaj, melyre az jut, megmelegszik és evel a legalsóbb légréteg is. Ez már most kiterjed, de e kiterjedés csakis a magasság felé történhetik, miután az oldalvásti légrétegeknek is ugyanez a törekvésük, lefelé pedig az utat a talaj zárja el. Miután már most a levegő a kiterjedés által könnyebbé vált, mint a felette levő légrétegek, emelfogva a magasba száll és a sziget felett összetornyosulna, ha a részecskék könnyű

széttolhatósága arra nem kényszerítene, hogy fent minden oldal felé lefolyjon. A barometer tehát a sziget felett osni fog, mert a nyomásul szolgáló levegőnek egy része eltávozott. A körüllevő tenger sokkal lassabban melegszik, mint a szárazföld; evel szemben azonban a melegen épen oly lassan ad túl, mint a hogy azt felvette. Míglen tehát a sziget felett az erősen megmelegedett levegő felszáll, addig a tenger felett a légnyomás erősebb lesz, mint a szárazon, mert a sziget felületéről távozó lég is nehezebb, a tengeren nyugvó légrétegeken folyik át. Itt tehát a barometer mindenütt magasabban fog állani, mint a sziget felett és a levegő egyensúlyának újbóli helyreállítását czélzó törekvés a tengerről a száraz földre irányuló légáramlatban fog nyilvánulni, mely tengeri szellő (Seebrise) név alatt ismeretes; míg a magasabb rétegekben egy ellenkező áramlat mozog. Az ilyen ellentétesen működő, egymás felett elfolyó áramot kicsinyben is könnyű bemutatni, ha télen a fűtött szoba ajtaját egy kevésbé kinyitjuk és gyertyalánggal a réshez közelítünk. Alól a lángot a beömlő hideg levegő befelé, felül a kitóduló melegebb levegő kifelé fujja, míg körülbelül középett a láng egyenesen áll.

Azon helyet, a hol a barometer lejjebb áll, mint az egész környéken: a barometrikus minimum helyének nevezzük; ez az, a hová a levegő minden oldalról odatódul.

Éjszaka úgy a szárazföld, mint a tenger meleget sugároz ki, de nem egyforma arányban, a szárazföld sokkal gyorsabban, mint a tenger. Ekkor a szárazföld felett hül meg a levegő s összehúzódván, fent hégzag támad, a hova pótlásul a tenger feletti levegő folyik, alul pedig egyidejűleg a nehéz levegő a meglazult tengeri légkörbe hatol, mely áramlat a szárazföldi szellő (Landbrise) nevet viseli. — Ezen időpontban a száraz földi barometer emelkedett jobban, mint a tengeri és azon helyet, hol az magasabban áll, mint az egész környéken, a barometrikus maximum helyének nevezzük, melynek jellege, hogy a levegő tőle minden oldal felé előmlik.

Ha a maximum minimummá változik át, akkor az áramlati viszonyok is egészen megfordítva jelentkeznek és ebből következik a szélirányok első törvénye u. m. a szél a magasabb légnyomással bíró vidékekről azon vidékek felé fú, melyek alacsony légnyomással bírnak. A légnyomás minimum körül ellenben a szél befelé, azaz északról, nyugoti oldalán nyugotról stb. fú.

Mindezek azonban csak nagy általánosságban állanak, mert minden pont külön helyi áramokkal, szelekkel bírhat: épen ilyen lokális befolyást gyakorolhat hegy-völgy, a lejtőknek napos vagy árnyékos fekvése, erdőség, vízfolyás stbi.

Az összes légáramok azonban egy nagy, az egész földtekét betoglaló szélrendszerben találkoznak, tudniillik az egyenlítői és sarkvidéki légáramban.

Miután a sugárzás ott leghatásosabb, hol a nap állása legmagasabb, az árnyék tehát legrövidebb; ebből az innen feltételezett légáramok törvénye igen könnyen kivonható: az egyenlítő övén élénken felszálló légáram keletkezik; a sarkakon pedig — hol a napsütés gyér, — a hideg, sűrű és nehéz légtömegek területe van. Ezek a forró égővre, a meleg vidékre törekszenek és ott a felfelé áramló levegőt pótolják. Ezen alszelet a mi féltekénken, mint északi sarkszelet észleljük, mely hideg és szárazság által tűnik ki, mint a példaszó is mondja: „Az északi szelet még az eső is körüli“. A meleg övön felfelé ható levegő ellenben, mint egyenlítői áram és felszél a sarkak felé indul és az onnan eltávozó levegőt pótolja. Míg a sarkvidéki szelek (Passatok) a középső földöv forróságát enyhítik, addig a magasban vonuló légáram a szívesen látott meleget viszi olyan helyre, mely az áldó nap éltető sugárának kevésbé van kitéve.

A föld forgásánál éj és nap változása a nyugotról kelet felé fordulástól függ. Ezen fordulatuál minden pont először keletről nyeri sugárzását, hogy aztán nyugoton ismét elveszítse, tehát minden pont, bizonyos útat fut meg, melynek nagysága igen különböző; legnagyobb az egyenlítőn, kevesebédő a sarkok felé, míg itt teljesen meg nem szűnik.

A föld ezen forgásában a levegő már nehézségénél fogva is részt vesz. Az egyenlítői öv egy légrézecskeje naponta 5400 mértföldet fut be (ennyi itt a föld kerülete,) miglen például Bécsben ezen út már csak 3600 mértföldet tesz stb.

Kiserjünk el már most egy ilyen kis légrézecskeket délfele való utaztában! Eredetileg minden impulzus nélkül a keletre való mozgásra, közvetlenül céljához kíván jutni, de csakhamar oly vidéket ér, mely a forgásban részt vesz és alatta tovaforog, minélfogva a légrézecske útja jobbra tolatik.

Az egyenlítő légrézecskeje ellenben 5400 mértföld nyugotkeleti sebességgel bír naponta, azaz 463 métert tesz másodpercenként és ezen hiányt északfelé irányzott útjában megtartani igyekszik. De a délről eredő mozgás a nyugotról elősietővel kombinálva délnyugoti, tehát szintén jobbra elhajlított lesz.

Ezen jobbfelőli eltérés a mi féltekénk minden szelénél érvényesül, csak ügyelnünk kell arra, hogy az esetleg házak, vagy hegycsoportok által változtatott szélirányt eredetinek ne tartsuk.

Kérdés már most, hogy az a szél, mely a maximumtól a minimum felé halad, ezen elhajlítása daczára is elérheti-e s kikötheti-e a minimumot, vagy pedig oldalt mellotte lesz kénytelen elfüni?

A magasabb nyomás pontjairól a levegő oda lesz hajtva, hol a barometer lejjebb áll és olyanforma légáram támad, mely a fújtató mozgatása által előidézethez hasonló. Más példával élve: légáramot kelthetünk, ha szívunk, azaz ha a száj és tüdőnkben levő levegőt ezen szervek kitágításával megrikkítjuk, úgy, hogy a külső sűrű levegő utánna tödulhat.

A minimumnak ezen szívó hatása az, mely a jobbra elhajlított szelet a maximumból mindig és újból vonzza, úgy, hogy daczára a folytonos jobbra térítésnek, a minimum végre is magához szívja.

(Végo köv.)

A magtár ellenségei.

A magtárakban felhalmozott gabonakészletek különböző rovarok általi megtámadásnak vannak kitéve s ha a készletekre kellő ügyelettel nem vagyunk, a magtárakat tisztán nem tartjuk s a káros rovarokat észrevéve, azonnal a szükséges elővigyázati rendszabályokat nem alkalmazzuk, igen nagy kárunk lehet.

Ha a magtárban lerakott gabonában több vagy kevesebb számú pókháló alaku fonalak által összetartott gabona szemekből álló csomócskákat és az ugynevezett ürleést észleljük, úgy figyelmesebb vizsgálatnál vagy az így összeálló gabonaszemek közt, vagy az egyik kirágott szemben egy körülbelül 9 mm. hosszú 16 lábú sárgásfehér, barna fejű hernyót az ugynevezett gabonahernyót találjuk, melyből aprilistól egész júniusig egy apró ezüstös fehérszürke, sötétbarnás foltú előszárnyakkal és fonalalaku csápokkal ellátott gabona-moly (Tinea granella F.) képződik.

Leginkább Augustus és September hóban, midőn a hernyó kifejlődött s eddigi tartózkodási helyét elhagyja — látható, hogy a gabona garmadákat világosszürke sűrű hálóval bevonják, mely ezen szövő hernyó által vándorlása közben szövődött.

A bebábuzás egy gabonaszem nagyságu, világosszürke-gabonaszemek korpájával elegyített hálózatban, a deszkák hasadékaiban, a gerendák illesztéseiben stb., de a kivájt gabonaszemben is történik.

Ezen hernyó megtámadja a búzát, rozsot, árpát zabot és tengerit (töröküzát).

Védszerűl ajánlható a gabonának szorgalmatos forgatása, különösen a moly repülési időszakában; nappal a falakon nyugottan ülő molyoknak megölése, téli hónapokban a hálónak felkeresése és megsemmisítése. Ezen ellenség által megtámadt gabonakészlet annak további pusztításától megóvható, ha azt nagyobb hőmérsékben 41° R. száritjuk. Mert ez által a hernyó elpusztul a nélkül, hogy a gabona csirképességét elveszteni.

Egy más esetben a már megtámadt gabonaszemek a mig egészségeseektől halvány színük, kisebb súlyjuk s lágyáguk által — minélfogva könnyen összenyomhatók, — felismerhetők. Ha az ilyen megtámadt gabonaszemet felbontjuk, annak belsőjében a hernyó ürülékain kívül vagy a lepkeének hernyóját vagy annak bábját találjuk. A hernyó 7 mm. hosszú 16 lábú fehér sárgás, világosbarna fejjel. A barnás színű báb fehéres sűrű hálóban fekszik. Utóbbi esetben a gabonaszem hegyén apró barna foltocskák látható.

A lepke kibuvása után, mi rendesen aprilis végétől augusztusig történik, a gabona szemén egy kör alakú nyitás látszik, a melyen a lepke kirepült.

Az álczák és bábok kipusztítására biztos, de nagyban nehezen kivihető út, ha a gabonát részletenként kemenczében 41° R. hőmérsék mellett száritjuk.

A gabona-moly (Gellechia cerealella), a Tineagra-nella) molytól különösen a kosszarvak módjára felfelé álló csápok, nyugalomban a testhez lapuló szárnyak és sárgásbarna bronz módra fénylő szinezete által különbözik, felismerhető. Minthogy különböző időben rakja le petéit, megeshetik, hogy a molyok egy része már ősszel kirepül és kedvező időjárás mellett még azon ősszel petét rak. A petéket részint a már kicsépell szemekre, részint a még szalmában levőkre rakja le és pedig ezek polyvájának tövére.

Pusztít buzát, rozstot, árpát, zabot, tengerit (törökbuzát) és kölest.

Ha ezen rovar által megtámadt gabonát kemenczében 41° R. hőmérséknek alávetjük, akkor a hernyó vagy báb elpusztul. E munkára legjobb a tél, mert ezen időtájban a moly még nem jelentkezik s így az egész költés elpusztul.

Ha ezen káros állat által megsérült gabonaszemet, mely felületén nagyobb vagy kisebb helyen lágynak mutatkozik és többnyire kerek kis nyílással bír felbontjuk, a szem bensejében még egy más kártevőt találunk és pedig vagy meggörbült lábatlan álca alakjában, barnás fejjel, vagy pedig a jobban kivájt szemben, mint fehér hártájú báb alakjában, melyből későbbben egy apró rovar az ugynevezett gabona-zsuzsok (Sitophilus granarius) kifejlődik.

Ezen rovar 4 egészen 4.5 mm. hosszú, sötétbarna színű s hosszú fonal alaku ormányáról és a szárnyak hosszúságával egyenlő hosszú nyakpajzs által felismerhető.

Ezen rovar is kirágja a gabonaszemek beltartalmát s különösen azon szemeknek, melyek cséplés alkalmával megsérültek.

A zsuzsok kitelel s tavasszal, midőn téli buvóhelyét elhagyja a gabonaszembe ormányával vájt nyíláson petéit lerakja. Julius hóban megjelen a rovarok első nemzedéke, melynek költéséből septemberben a második nemzedék fejlődik.

Pusztít különösen buzát, rozstot és tengerit (törökbuzát).

Magas, szellős, világos és mindég tisztán tartott magtár, a netalán előforduló hasadékok kitöltése messzel, a régi bár kis mennyiségben a magtár zugaiban talált gabona eltávolítása, gyakori forgatása a gabonának leginkább tavasszal és juliushoz a pusztítást megszüntetik.

Száraz rongyokban és juhbőrökben, melyeket felkeresni szeretik s melyekbe különösen hűvös időben a hideg előtt elbujnak, gyakran nagy mennyiségben fellelhetők; de kemény héjuak lévén, vagy összezuzandók, vagy forró vízzel leöntendők.

A megrágott gabonát czélszerű mielőbb a magtárból kihordatni, vagy megöröltetni, lisztje azonban hamar felhasználó, mert azt hosszasan tartani nem lehet.

r.

A zborowi burgonyáról.

— Levél-töredék. —

Azt kérde: ismerem-e a zborowi burgonyát és mit tartok tőle? Ismerni ismerem és a mennyit egyszeri kísérlet után, valamint barátaim ide vonatkozó tapasztalataiból absztrahálva elmondhatok róla, im a következő:

A zborowi burgonya első tenyésztője Rambuisek Károly, ny. kapitány ur hozzám intézett levele szerint általa keresztelés útján, magról való nevelés által eredményezett. Ez állításra reflectálni tisztelettel mellőzöm; mert hát tudjuk, hogy az újabb amerikai fajták — legalább a magyar-jegyzékek szerint — mind magról neveltettek, mi azonban korántsem biztosította őket a burgonyavész ellenében mint azt a könnyen hívő gazdaközönséggel elhithetni akarják! Különben is a gazdanak elvégre is mindegy: bármely boszorkányság útján létesült valamely új fajta, csak kellő hasznát vegye.

En tavasszal 5 kilo zborowi burgonyát szereztem, apró, de szép egyenletes egészséges gumókat; azokat egy kísérleti kertemben april 15-én a közönséges módon elültettem s már september első felében teljesen érett állapotban föl-szedhettem, midőn is egy bokor alatt 40 gumót találtam, melyek némelyiké 400—450 grammot nyomott. A termés eredmény 105 kgr., tehát a 21-szeresse volt. Egy ismerősöm egy negyed hectoliter gumó után, melyeket szétvagdalva april 16-án kiültetett, october elején kiszedve 4.5 hectoliter teljesen egészséges szép nagy gumót aratott. Itt is, valamint nállam fel tűnt, hogy e burgonya teljesen egészséges volt s még ma sem látom nyomát a romlásnak, holott épen ez őszön e környéken a gumó rothadás igen nagy mérveket öltött.

Mint asztali burgonya szintén igen jönak bizonyult a zborowi; mert könnyen föl s igen parázs, izletes egy pityóka, mely a leghiresebb amerikaiakkal bátran kiállhatja a versenyt... Hanem hát nyugtán dicsérjük a napot! A mint egy fecske nem csinál nyarat, — egy-két termelési kísérlet sem ok arra, hogy valamely új fajta dicséretét monopolizálhassa. Mindazonáltal kicsinyben bizvást megpróbálhatod e fajta mivélésért és gumóért közvetlenül Rambuisek urhoz, Zborow u. p. Forbes, fordulj....

Dr. Rodiczky Jenő.

Kertészet-gyümölcsészeti szakosztályunk

1881-iki működése.

IX-ik és befejező közlemény.

A decz. 14-iki ülésben részletes és teljesen tájékoztató jelentést tesz szakosztályi jegyző a 3-as bizottság nevében, az e czélból egyl. titkár által készített leltár alapján az egyleti köztelek gyümölcsészeti állapotáról.

A jelentés egész terjedelmében olvasható a szakosztály jegyzőkönyvében s tárgyalva lett az igazg. választmány által is s így tisztázva minden, minek tisztáztatni kellett. Részletekbe tehát nem bocsátkozunk; mert nem látjuk szükségét, de más

felől a helyszüke sem engedi s aztán meg nem is érdeklí olvasóinkat.

Annyit azonban a jelentésből jó előre jelezni kívánunk, hogy köztelki ojtványiskolánk 15-féle alma, 20-féle körte, 6-féle kajszin, 5-féle szilva, 5-féle meggy, 7-féle cseresznye s 6-féle őszibarack — esemete termelvényének kiadása már a legközelebbi őszön megkezdődik s ez értesítésünk kapcsán tudatni, hogy jelzett választott fajaink, melyekről annak idején bővebb tájékoztató fog megjelenni, valódi nevéken adatnak ki, nagy gondot fordítván szakosztályunk arra, hogy az oly hosszantartó chaosz tisztáztassék.

E néhány választotton kívül, egyéb jeleseink csupán ojtógalyakban termeltek terjedelmes anyafa-telepünkön 200—300 fajban, melyekről annak idején szintén catalogus által értesülendnek érdeklődő tisztelt olvasóink.

A dec. 21 és 28-iki ülések csaknem egészen a köztelek ügyével foglalkoztak, rendbe akarván hozni az újévre minden olyan dolgot, ami a kertben az ő szakjába tartozik.

Elrendelte hogy erdélyi ősi almafajaink (körülbelül 30-féle alma), a kert egy bizonyos részében, egészen biztos helyekről szerevezve meg, ojtassanak be s ültetessenek — jól meg erősödött korukban — már megjelölt helyükre.

Továbbá a minden tekintetben kitűnő Londoni pep-pin-almának fölvétele, s az V-ik ojtványtáblán kezdve (nyolczas turnusra van osztva alma-körtve ojtványosunk) a Reváli*) helyébe való beojtása határozatba ment.

E hónapban hasonlóan sok s ugyyszólva a jelesebb gyümölcsök izlettettek; minthogy azonban már csaknem mindannyija eddigi közleményeinkben egyszer-másszor említve volt, ismétlésekbe nem bocsátkozunk, csupán a Csillagos piros Rtte, Balogh Rte szép és jó almákat említjük meg Bereczki Mátétól, a Simonfi piros Tisza Lászlótól és Tour-nay arany almát Dr. Berde Árontól.

Több évi tanulmány alapján szerzett tapasztalat után, bátran kimondjuk, hogy izlelt összes almáink színe-jeva — általában deczemberre esik; korábban még csak kivételesen élvezhetők s későbbben már tulérettséget mutatnak, megjegyzevén azonban, hogy néhány — gyűjteményünkben is meglevő — faj 0 fokig ereszkedő s 3—4 fokon fölül nem emelkedő s különben is gyümölcsnek megfelelő tiszta s nem nagyon száraz levegőjü — fonnyasztó helyen tartott almáinkat s pár körtéinket mártius végéig s kivételesen még későbbeske is üde állapotban élvezhetjük.

*) A Révali és Gravensteini almák fölötti vita 6 éve hogy foglalkoztatja szakosztályunkat s kitűnik az időn keresztül a legnagyobb pontossággal vezetett szakoszt. jegyzőkönyveinkből, hogy mennyi vita és tinta folyt fölöttük: egy helyről Revali s máshonnan Gravensteini néven küldetvén be. Végre kiderült, hogy a két alma egy és ugyanaz, t. i. valódi Gravensteini. S már most nem lévén Revalink s a dolgot pedig teljesen tisztába ohajtván hozni szakosztályunk, meghozattuk mindkötőnek ojtógalyát Dr. Lucastól s el-ojtottuk s gondos felügyelet mellett őrizzük, hogy e két jeles nyári ősz alma — egészen tisztán álljon s adathassék tovább egyleti gyűjteményünkéből is.

A dióhéjba szoritott, befejező jegyzői évi jelentés következőleg szól:

Tartott a szakosztály 1881-ben 52 rendes és 7 rendkívüli ülést, melyek közül 48-ban id. Bodor Pál elnök s 11-ben Dr. Berde Áron alelnök vezette a tárgyalásokat; a jegyzőkönyvet ez évben is — 3 ülés kivételével — Szentgyörgyi Lajos szerkesztette.

A szakosztály más tagjai közül az ülések látogatásában legszorgalmasabbak voltak: Szentgyörgyi József, Szenkowich Márton, Szabó Sámuel, Gamauf Vilmos, Ritter Gusztáv, Veress Ferencz, Nagy Dániel, Dr. Réthy Mór, — s mint szívesen látott szorgalmas vendég Szabó Barna tanár jelölt ur.

Megtisztelték még látogatásukkal üléseinket mlts. Béli Gergely főispán, — Kanyaró Mihály és Juhos Márton néptanító urak.

Szakosztályunk viselt dolgait szóró-szóra visszatükrözik jegyzőkönyvei; az év folytán az Erdélyi Gazdában meglehetősen terjedelemben időnként megjelent közleményeink s épen azért csak általánosságban s néhány nevezetesebb mozzanatot említünk itt föl.

Izlettetett összesen 752-féle gyümölcs — és pedig 543 alma, 178 körte, 10 szilva, 11 cseresznye, 3 őszi barack, 7 szőlő.

Az izelési anyagot nagy részben s különösen január és februárban, mely hónapokban két ülés is tartatott hetenként — az 1880-ik évi Redouttei kiállításról visszatartott — s különösen id. Bodor Pál elnöknek egész év folytán, csaknem minden ülesre hozott gyümölcsei szolgáltaták.

Elismerőleg járultak még gyümölcseikkel: Nagy Dániel, Veress Ferencz, Dr. Berde Áron, Ritter Gusztáv, Kovács János ig. tanár, Szenkowich Márton, Dr. Réthy Mór, a jegyző és más szakosztályi tagok.

A vidékiek közül, Szabó Sámuel utján özv. Máthé Károlyné, gr. Bethlen Géza, Vadadi Gergely kitűnő magonczával; továbbá jul. 13-án br. Bánffy Elek bazárunkba küldött almakörtéjével, melyek azonban tulérettségük miatt nem voltak föl ismerhetők; br. Bánffy Ernő, Béli Gergely főispán, Bán István helyben, Gáspár János tantelügyelő, Kiss Sándor f. kereskedelmi igazgató, Burckhard Ágoston, Pap Áron, Br. Jósika Sámuel egyli. alelnök, Bodor Pál szakoszt. elnök utján Bereczki Máté néhány jeles alma-körtével, Szarvadi Károly, Gocs Józsefné, Jancsó Lajos tanár, Dr. Haller Károlytól Veress Ferencz április 13-án egy finom Gäesdonkihoz hasonló névtelen alma, Torocz-kói Sándor kitűnő s különösen szép török Calvilleje.

Az egyleti köztelekről és nagy-utcai szőlőskertből, ez utóbbiból épen semmi, a köztelekről nagyon csekély mennyiség izlettetett.

Hogy az izelések alkalmával miféle nevezetességek fordultak meg az év folytán s egyebeket illetőleg is miket tett szakosztályunk, azok ismétlésébe bocsátkozni szükség fölöttinek tartjuk, említvén fönnebb is, hogy azok már az Erdélyi Gazdában közölve voltak.

Sikerült — steárinból készített — alakjait mutatta be

jegyző a brüsseli pergamennek és Bánffy Pál almának Békési Károly és Petelei Istvántól.

Finom utánzásra méltó fejedelmi muskotály körte és héjazott olasz-szilva csemege aszalványokkal lepte meg id. Bodor Pál elnök a szakosztályt.

Ojtó galyakat rendelt a szakosztály az említett Revali és Gravensteinin kívül az amerikaiak nagy portvert Baldwinjából Dr. Lucástól, hogy ennek minősége felül is biztos tudomást szerezzen magának.

Hogy azonban ez alma nem valami unicum, megbizonyosodott affelől szakosztályunk még termésbe jötte előtt, gyümölcsöt nyervén elnökünk utján Bereczki bátyánk Mező-kovács házi telepéről; nem is valami piacos s jó pedig teljességgel nem.

Létesítettett Veress Ferencz indítványára az egyleti gyümölcs-bazár; de a melynek még sem a termelők, sem a vevők nem bírták fölfogni horderejét.

Nagy figyelmet keltett a „Béldi Gergely” Árapataki Rte alma, mely főispán méltósága állítólagos magoncza s a mely még márt. 23-án is ép és kitünő jó volt s épen ez okból kétség támadt, hogy ez valódi erdélyi füszeralma = Smecketer lenne, habár minden criteriuma arra is mutat, az egy tartosságon kívül.

Aprilis 1-sőjére fotografiájukkal tisztelték meg a szakoszt. tagok Dr. Lucast 50 éves kertészjubaeliuma alkalmából s igérte Veress F. tagtárs, hogy ezen incidensből a szakosztályt is gruppírozni fogja testületi megörökítés tekintetéből.

Lerajzoltatott — Propper tanár által — 15-féle erdélyi ősi almafaj s folytathatási czélból ismételtén kéretett 50 frt, a mit kegyeskedett is megigérni az igazgató választmány.

E gyümölcsök leírását Szabó Sámuel tagtárs volt szives igérni s részben már meg is tenni.

Részt vett az egylet, szakosztályunk intézése utján, a Budapesti gyüm. kert. kiállításon, dicsőséggel hozván el a legelső kitüntető jelvényeket, melyeket egyleti titkár a dec. 7-iki ülésen be is mutatott.

Előkészítette a köztelki költségvetést, a köztelek általános bérbeadásának ügyét, fölvetette s fölül vizsgálhatta 3-as bizottsága által a szakjába tartozók leltárát.

Ez évben távolította el a köztelekről a szőlőt egészen s helyeztette át a nagy-utcza kertbe azok legjelesebbjeit, hogy így a gyümölcs és szőlőtelep egészen elkülönítetten kezelthessék.

Szaporodott a szakosztályi tagok száma a főnebb említve volt Szabó Barna tanár jelöltön kívül Kovács János főisk. ig. tanárral és Sárdi Lőrincz tiszteletbeli vendég taggal, (a sept. 17. és nov. 13-iki ülésekben.)

A nov. 19-iki ülésben izlettett a segesvári névtelen alma küldemény vagy helyesebben szólva hozomány — Szabó Sámuel tagtárs által — mely sajnos, nagy részben továbbra is névtelen maradt, nem lévén semmi catalogus hozzájuk mellékelve.

Hasonló körülmény miatt, hogy t. i. a gyűjteményhez mellékelt catalogusok itt-ott elrekedtek, kénytelenítettett a szakosztály a január, febr., okt., nov., deczemberi izleléseket is annyira hiányosan végezni.

Egyik deczemberi ülésben kimondatott, hogy a köztelek egy bizonyos részében az erdélyi ősi almafajok beojtassanak s onnan aztán szépen fejlett korokban a már megjelölt helyre gondosan elültetessenek.

Dec 14-én a 3-as bizottság tesz jelentést a titkár által készített leltár alapján a köztelki állapotokról, mely a szakosztály által a 28-iki ülésben teljesen s egyhangulag jóváhagyván, az ig. vál.-hoz tétetett át, a fölötti végleges elhatározás tekintetéből.

A midőn I—IX. számok alatt megjelent közleményeinkben s e rövidre szabott jelentésünkben tisztelt olvasóink előtt, mult évi szakosztályi működésünkről beszámolunk, kedves kötelességet vélünk teljesíteni, ha mindazoknak, kik szerény munkánkban szóval, részvéttel, cselekedettel — buzditólag segítettek — szakosztályunk nevében hálás köszönetünket nyilváníttjuk tiszteletteljesen kérve az új évben is támogatásukat.

Szentgyörgyi Lajos,
szakoszt. jegyző.

EGYVELEG.

— Uj lap. A földmiv. és kereskedelemügyi m. kir. ministerium „Közgazdasági Értesítő” czim alatt lapot ad ki, mely hetenként egyszer több iv tartalommal jelenik meg. Hivatalos részében tartalmazza mindazon törvényeket, melyek végrehajtásánál ezen ministerium tevékenysége igénybe van véve, a ministerium által kibocsátott rendeleteket s közérdekű körözüvényeket; — más ministeriumok oly rendeleteit, melyek a földmiv., ipar- és kereskedelemügyi ministeriummal egyetértőleg bocsátottak ki; — kinevezéseket s egyéb személyes ügyeket; a nem hivatalos részben a ministeriumban összegyűlő érdekes adatok és jelentések fognak közöltetni, nevezetesen a ministeriumot illető törvényekhez és szabályrendeletekhez való anyaggyűjtemény, kormány- és ministeri biztosok és kiküldöttek jelentései, hivatalos tárgyalások jegyzőkönyvei és egyéb általános jellegű hivatalos közlemények. Ezekon kívül fel fognak tüntetni a ministerium egyes osztályainak ügykörében felmerülő egyes közérdekű munkálatok és kimutatások. A lap hivatalból a miaisterium alatt álló valamennyi állami közegek, gazdasági egyesületek, lötenész bizottságok, állandó gazdasági tudósítóknak ingyen küldetik meg; magánosok egy évre 6 frittal előfizethetnek.

— Pályázat. Pancsova, Zsablyán és Nagy-Czenken, esetleg az ország más részében létesítendő három selyemtenészési felügyelői állomásra, mely állomások mindegyikével 600 frt fizetés és természetbeni lakás esetleg 100 frt évi lakbér élvezete van összekötve. Pályázóktól a magyar nyelv tökéletes ismeretén kívül meg kívántatik, hogy a német — esetleg a szerb nyelvet szóban bírják — további kellékek feddhotlen erkölcsi élet, jó egészség és erős testalkat — igazolása annak, hogy katonai kötelezettségének eleget tett — jártasság irodai és kisebb

számadási munkálatokban — jó kézírás. A kellő bizonyítványokkal felszerelt folyamodványok az országos selyemtenyész-tés ügy vezetésével megbízott ministeri meghatalmazottnál Bezerédj Pál úrnál Szegszárdon nyújtandók át 1882. márczius 10-éig. A kinevezés ideiglenes jellegű. Ezen állomásokra a szabályszerű igazolvánnyal ellátott kiszolgált altisztek elsőbbséggel bírnak.

Szegszárdon 1882. január hó 26-án.

Bezerédj Pál, s k.

ministeri meghatalmazott.

— A téli félév vizsgálói a kolos-monostori m. kir. gazd. tanintézetnél a következő sorrendben fognak lefolyjni: a III. éveseknél február 13-án Nemzetgazdaságtan és üzlettan, 15-én Gazdasági jogisme, 17-én Juh- és sertésenyésztés, 18-án Gazdasági statistika, 20-án Technologia és borászat, 22-én Erdészettan, 24-én Kertészettan, 27-én Állatgyógyászat és mártius 1-én Építészettan. A II. éveseknél február 13-án Általános növénytermelés, 15-én Állatboncz- és élettan, 17-én Elméleti mértan, 18-án Éghajlattan, 20-án Erőműtan, 22-én Gazdasági hasznos és káros állatok és 24-én Növényboncz- és élettan. Az I. éveseknél február 14-én vegytan, 16-án Ásványtan és földisme, 21-én Ügyirálytan, 27-én számtan, mártius 4-én Gyakorlati vizsga. A vizsgák nyilvánosak és a felsorolt napokon mindenkor délelőtt 9 órakor és délután 2½ órakor kezdődnek.

— Személyi hírek. Paget János az „Erdélyi gazda“ szerkesztő bizottságának a lap fennállása óta ügybuzgó és szakavatott elnöke egészségi szempontból ezen tisztéről lemondott, — mire az igazgató választmány egyhangulag Dr. Berde Áront kérte fel e diszes állásra, miglen az ekkép megürült egyik tagsági helyre Girsik Jánost nyerte meg.

— A hunyadmegyei gazdasági egyesület is megalakult. Folyó hó 8-án volt Déván az alakuló közgyűlés, melyre a megye intelligens birtokossága az egyesület jövőjét illetőleg szép reményekre jogosító érdeklődéssel és számmal jelent meg. Az egyesületnek idáig 49 alapító, 130 rendes és 111 rendkívüli tagja van. Az alapítók 50 frt alapítvány, a rendes tagok tíz évi kötelezettséggel 4 frt, a rendkívüliek 1 frt évi tagsági díj fizetésére kötelezték magokat. Örömmel vétett tudomásul az alispán amaz előterjesztése is, hogy a megyénél 1500 frt tőke van letéve, mely az egyesületnek, mihielyt végleg megalakul, azonnal ki fog adatni. E pénz az erdélyi gazdasági egyesület gyűlése alkalmából néhány év előtt Déván rendezett gazdasági kiállítás tárgyainak elárverezése után folyt be s azon egyesület rendelkezése alapján illeti a hunyadmegyei gazdasági egyesületet. Gazdáink véleménye oda irányul ez örökség felhasználása iránt, hogy köztelek vásárlására fordíttassék. Megvitattak az alapszabályok. Fogalmazásuk az alispánra és Hollaky Arthurra bízott. Közelebbről részletesebben ismertetjük az új egyesület szervezetét. Addig is elismeréssel kell adoznunk Baresay Kálmán alispán urnak a megalakítás körül kifejtett buzgó fáradozásaiért.

(II.)

Üzleti heti szemle.

(A „Pesther Lloyd“ nyomán.)

Gabona és gyapjupiacz Budapest, 1881. február 5-étől február 11-éig.

Buza lanyha üzlet, forgalom 70,000 metermázsa, ár 11.85 frt.

Rozs lanyha üzlet, forgalom 5000 metermázsa, ár 8 frt 75 kr.

Árpa gyenge üzlet, forgalom 4000 metermázsa, ár: takarmányárpa 7.35 frt, seres árpa 9.50 frt.

Zab lanyha üzlet, forgalom 3000 metermázsa, ár 7 frt 80 kr.

Törökbuza közepes üzlet, forgalom 10,000 metermázsa, ár 7.15 frt.

Gyapju. A lefolyt héten a legtöbb osztrák katonaposztó gyárosok megjelentek piacunkon és mintegy 1000 mm. alkalmas gyapjut vásároltak. A gyárosok ugyszólván testületi föllépése következtében tulajdonosok magasabb követelésekkel léptek fel és a legtöbb esetben 2—3 frtval magasabb árakat is kellett fizetni, mint eddig. Az összes többi gyapjunemek el voltak hanyagolva.

G a b o n a - á r a k :

minimum és maximum: Budapest febr. 11. | Bécs febr. 11.

Buza	11.25 — 12.41 frt	11.45 — 13.60 frt
Rozs	8.65 — 9.00 frt	9.30 — 10.00 frt
Árpa, takarmány	7.20 — 7.50 frt	— — — frt
Árpa, szeszfőzésre	8.25 — 8.75 frt	8.60 — 9.40 frt
Árpa, seres	9.00 — 10.00 frt	9.75 — 10.75 frt
Zab	7.60 — 8.50 frt	7.50 — 8.35 frt
Törökbuza	6.65 — 7.41 frt	7.40 — 8.50 frt

Budapesti marhavásár febr. 9-én. Összes felhajtás 1869 db. nagy és 1436 apró marha. Ebből eladott 26 db. bika, 1056 db. ökör, 592 db. vágó tehén, 154 db. fejős tehén, 41 drb. bival, 540 drb. borju, 816 drb. bárány. Árak: bika darabonként 80—145 frt, ökör páronként 135—365 frt, vágó tehén páronként 130—290 frt, fejős tehén darabonként 75—166 frt, bival páronként 135—250 frt, borju darabonként 10—30 frt, bárány páronként 4—5½ frt. Húsarak 100 kilonként: ökörhús 49—53 frt, tehénhús 46—50 frt, borjuhús 60—85 frt, bivalhús 45—46 frt.

Bécsi marhavásár febr. 7-ikén. Összes felhajtás 2542 drb és pedig 1444 drb. magyar, 396 drb. lengyel és 729 drb. német fajta, melyből 2459 drb. ökör, 36 drb. tehén, 31 drb. bika és 16 db. bival. Árak 100 kilonként: magyar hizó 51—61½ frt, lengyel 52—56½ frt, német 51—61½ frt, tehén 48—51 frt, bika 51—54 frt, bival 49 frt. Lábán darabonként 110—255 frtot fizettek.

Kőbányai sertésvásár febr. 4-én. (Az első magyar sertéshizláló és kölcsönelőgező részvénytársaság jelentése) Használható magyar fajta sertésekben rendkívüli hiány állván be, az üzlet igen élénk volt. E helyen megjegyezzük, hogy az utolsó tíz év alatt piacunk alkalmas áruban ily szűk

készlettel, mint jelenleg, nem rendelkezett. Ha jövő héten a felhajtások ismét jelentéktelenek lesznek, akkor bécsi kereskedők és kivivők szükségletüket piacunkról nem fedezhetik. Hétzárlat élénk kereslet mellett szilárd volt és jegyzett árakon semmit sem lehetett venni.

Disznózsir: kész áru hordóval együtt 73—73½ forint, Február—Március havi kötésben hordó nélkül 71 frt.

Szalonna: vidéki szalonna 62½—63 frt, városi áru 66 frt, füstölt szalonna 73—74 frt.

Bécsi sertésvásár feb. 7-ikén. Összes felhajtás 3758 drb. és pedig 1097 drb. nehéz, 1075 drb. középhez és 1586 drb. süldő; melyből 1863 drb. magyar, 1586 drb. orosz-lengyel, 205 drb. szerb és 104 drb. oláh fajta. Árak 100 kilónként: nehéz 54—56 frt, középhez 48—53 frt, süldő 36—43 frt; szalonna és zsir 70—73 frt.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

Pénz-kölcsönök

az ország bármely részében telekkönyvezett földbirtokra 1000 frttól kezdve bármily magas összegig, 5% vagy 5½% kamat mellett gyorsan eszközöl s régebbi magasabb kamatu törlesztési kölcsönöknek ilyen olcsóbb kamatuakra való convertálását sikerrel viszi keresztül a hat. engedélyezett ált.

„Ipar- és kereskedelmi ügynöki iroda“.

(4.) (1—20.)

Kolozsvárt, London-utca 19-ik sz.

ELADÓ SERTÉS.

Szilágy megye Kárásztelek községében 20 darab anyakocza-sertés 3 darab tenyész-kannal mind eredeti kis-jenői Milos faj eladandó. Ugyanott mintegy 400 métermázsas legjobb minőségű anya-széna, akár helyben feléltetve, akár elszállításra szintén eladandó. — Értekezhetni személyesen vagy levél által Badzsey György tulajdonosnál Kárászteleken utolsó posta Kémer. (3.) (2—3.)

Piaci árak.

A heti vásár		Egy hectoliter vagy metermázsas*						100 kilo		1 köbméter	1 kilo
helye	napja	száta buza	olgy buza	rozs	árpa	zab	törökbuza	széna	szalma	tüzifa	marhahús
Á r a k r a j e z á r o k b a n											
Beszterce	feb. 10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brassó	feb. 8	945	680	515	505	320	460	270	—	250	44
Csik-Ezereda	feb. 8	875	—	575	550	300	550	210	65	250	32
Décs*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Déva*	feb. 4	1400	1100	1000	—	600	700	305	125	230	40
Erdőbetyvár	feb. 11	800	650	550	—	160	450	300	150	300	44
Fogarás	feb. 4	1010	—	645	—	270	615	170	85	250	42
K.-Fehérvár*	feb. 4	1055	975	700	—	840	735	250	150	240	46
Sz.-Sz.-Miklós	feb. 4	1100	—	625	600	300	600	280	60	160	32
Kolozsvár	feb. 9	810	—	525	—	280	490	250	240	350	46
M.-Vásárhely*	feb. 9	1060	750	790	620	300	700	325	190	450	40
Nagy-Enyed	feb. 9	975	790	615	—	190	500	350	200	285	40
H.-Szében*	feb. 10	1140	1070	760	—	820	665	170	100	375	48
Hegyesvár	feb. 9	730	495	500	—	280	480	140	—	200	44
S.-Sz.-György	feb. 6	940	900	500	400	300	400	300	170	250	40
Sz.-Régen	feb. 9	762½	637½	600	462½	317½	512½	200	100	300	36
Sz.-udvarhely	feb. 7	800	600	525	—	300	500	240	40	240	32

*) A csillaggal jelölt árak metermázsásra értendők.

Mellékletek

400 darabonként 1 forint 50 krajával számíttatnak.

A hirdetés szövegét a t. megrendelő minden külön díj nélkül teljes és szerint akarhányszor változtathatják.

Az „Erdélyi gazda“ hirdetési díjszabályzata.											
A kivánt tér megnevezése	1 1—3 1—6 1—12 1—18 1—24 1—30 1—36 1—42 1—52										
	szeri hirdetésnél										
	fizetendő forint										
10/16 v. egész oldal	7	30	35	55	95	120	140	160	180	210	
1/2 v. fél "	4	10	13	33	48	60	70	80	90	105	
1/3 v. negyed "	3	6	9	17	24	30	35	40	45	53	
1/4 v. nyolcad oldal	2	3	5	9	12	15	18	20	23	27	
1/16 v. tizenhatod "	1	2	3	5	6	8	9	10	12	14	

Ezenkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor a hirdetés megjelenik.

Egyletünk t. tagjai és

lapunk t. előfizetői

25% vagyis egy negyedrészen engedményben részesülnek ha hirdetésük beküldésekor tagsági vagy előfizetői minőségükre hivatkoznak.